

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกทางธุรกิจแบบมหภาค

สำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารผสมกัญชา

Macro External Environment Business Analysis

for Edible Cannabis Product Development

อัครพนธ์ เอี้ยวรัตนวดี

นักวิจัยอิสระ

Arkaraphon Aieorattanawadee

Freelance Researcher

E-mail: arkaraphonceo@gmail.com

(Received: October 30, 2022; Revised: November 30, 2022; Accepted: December 6, 2022)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกทางธุรกิจแบบมหภาคสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารผสมกัญชา เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกทางธุรกิจแบบมหภาค ผลการวิจัยทั้ง 6 ปัจจัย พบว่า ด้านการเมือง เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้กัญชาขับเคลื่อนในเชิงการแพทย์และเชิงพาณิชย์เป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ ด้านเศรษฐศาสตร์ การบริโภคผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมจากกัญชาสูงขึ้นเมื่อประชากรโลกเข้าใจถึงคุณสมบัติที่มีประโยชน์ในพืชกัญชามากกว่าโทษที่ได้รับ ด้านสังคม พบอุปสรรคในด้านมายาคติสำหรับการใช้กัญชาที่ยังมีมุมมองเกี่ยวกับยาเสพติดและความปลอดภัยในการใช้กัญชา ด้านเทคโนโลยี ความปลอดภัยทางข้อมูลส่วนบุคคลและธุรกรรมทางการเงินเป็นประเด็นสำคัญสำหรับการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารผสมกัญชา ด้านสิ่งแวดล้อม มีมาตรฐานในระดับนานาชาติเป็นเครื่องมือที่เข้ามากำหนดความยั่งยืนและปลอดภัยในด้านสิ่งแวดล้อมในกระบวนการผลิตในอุตสาหกรรมกัญชา ด้านกฎหมาย มีกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติยาเสพติดควบคุมภาพรวมของกัญชา ในระดับกฎกระทรวงมีกฎหมายที่ระบุถึงปริมาณสารสกัดกัญชาที่อนุญาตให้ใส่ในอาหารได้อย่างชัดเจน

คำสำคัญ: สภาพแวดล้อมภายนอกแบบมหภาค, ผลิตภัณฑ์อาหารกัญชา

Abstract

This research aims to analyze the macro extranal business environment for edibles cannabis Product Development. It is documentary research that analyzes the extranal business environment in a macro model. The results of the 6 research findings reveal that Politics is an important part of cannabis driving in both medical and commercial terms. Economics is consumption of edible cannabis rising as the world's population understands the beneficial properties of cannabis plants rather than the harmful effects. Social, there are mythological barriers to cannabis use. that also has views on the drug and the safety of cannabis use. In technology, the security of personal data and financial transactions is a key issue for the distribution of edibles cannabis. Environmental has international standards as a tool to determine the sustainability and environmental safety of the production process in the cannabis industry. Legal regulated by Act on drug. At the ministerial order, that clearly states the amount of cannabis extract allowed to be added to food.

Keywords: Macro External Environment, Edible Cannabis

บทนำ

กัญชา (*Cannabis Sativa L.*) เป็นพืชที่อยู่คู่กับประวัติศาสตร์อารยธรรมของมนุษย์มาอย่างยาวนาน ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นออกได้เป็น 3 สายพันธุ์หลักได้แก่ 1) แคนนาบิส ซาติว่า (*Cannabis Sativa*) 2) แคนนาบิส อินดิกา (*Cannabis Indica*) 3) แคนนาบิส รูเดอลิส (*Cannabis Ruderalis*) และมีสารประกอบทางเคมีที่สำคัญในกลุ่มแคนนาบินอยด์ (Cannabinoid) ได้แก่ สารทีเอชซี (THC) ซึ่งเป็นสารออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท (Psychoactive Substances) และสารแคนนาบิไดออล หรือสารซีบีดี (CBD) ซึ่งเป็นสารที่ทำให้ไม่เกิดการหลอนต่อจิตและประสาท (Non-Psychoactive Substances) เป็นต้น ด้วยสารประกอบในกลุ่มทางเคมีนี้ไม่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านการหลอนประสาทเพียงอย่างเดียว แต่สมุนไพรกัญชายังมีสรรพคุณที่ช่วยทำให้อ่อนล้า ลดอาการปวด คลื่นไส้อาเจียน ลดอาการเครียดแก่โรคซึมเศร้า คุณสมบัติเหล่านี้ทำให้ผู้ป่วยโรคมะเร็งมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งลดผลข้างเคียงจากการรักษาโรคมะเร็งโดยใช้การรักษาแบบคีโมบำบัดหรือแบบฉายแสง ทั้งนี้มีผลการวิจัยทดลองสารสกัดจากกัญชากับเซลล์มะเร็งที่บันทึกและปรากฏอยู่ในศูนย์ข้อมูลเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติประเทศสหรัฐอเมริกา (The National Center for Biotechnology Information) รวมถึงมีปรากฏอยู่ในรายงานวารสารทางการแพทย์ชั้นนำของโลก (กานดา เพชรเลิศ และวรรณวิภา พัวศิริ,

2560) ปัจจุบันความคิดของสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปมาก ทำให้ความหวังเกี่ยวกับกัญชาสามารถที่จะมาช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจให้ประชาชนอยู่ดีกินดียิ่งขึ้น โดยปลายปีพ.ศ. 2563 ได้มีประกาศของกระทรวงสาธารณสุขในการปลดล็อกกัญชาให้เป็นพืชเศรษฐกิจที่ให้บริษัทเอกชนสามารถขออนุญาตปลูก ผลิต นำเข้าและส่งออกได้ พร้อมกันนั้นได้มีการยกเลิกความเป็นอาชญากรรมของลำต้น กิ่ง ราก และใบของกัญชาว่าไม่เป็นยาเสพติดทำให้อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งทำให้สามารถพบเมนูที่ผสมกับใบกัญชาได้ทั่วไปในท้องตลาด (พิพัฒน์ นนทาธรรณ์, 2564)

การที่ภาครัฐได้ปลดล็อกการประกอบธุรกิจกัญชา ทำให้เกิดการสร้างห่วงโซ่อุตสาหกรรมใหม่ (ชัยวัฒน์ สาวเจริญสุข, 2564) ได้แก่ อุตสาหกรรมต้นน้ำ ได้แก่ จัดหาเมล็ดพันธุ์ พัฒนาสายพันธุ์พืช เพาะปลูก ตั้งแต่การจัดหา/นำเข้าเมล็ดพันธุ์ (ที่มีใบการปลูก) จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ เพื่อนำมาเพาะปลูกในเชิงพาณิชย์ (ขายทั้งต้นหรือบางส่วนของผู้ปลูก) รวมถึงการพัฒนาสายพันธุ์พืชเป็นของตนเองเพื่อให้ได้ค่าสาร CBD หรือสาร THC ตรงตามความต้องการของตลาด โดยผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน แปลงทดลองของมหาวิทยาลัยหรือสถานศึกษาต่าง ๆ หรือผู้ประกอบการจากอุตสาหกรรมกลางน้ำและปลายน้ำที่เริ่มทดลองปลูกเพื่อใช้ในการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตน หรือหน่วยงานภาครัฐ โดยความแตกต่างระหว่างกัญชาและกัญชงจะถูกจัดประเภทให้มีความแตกต่างในเชิงการควบคุมผ่านสารที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทหรือสาร THC โดยกัญชงจะต้องมี THC ไม่เกินร้อยละ 1 ของน้ำหนักแห้ง ส่วนอุตสาหกรรมกลางน้ำ ได้แก่ โรงสกัดจากกัญชง หรือกัญชา ผู้ประกอบการที่ทำการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบขึ้นต้น เช่น การสกัดสาร CBD ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มสูงและถูกนำไปใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่องเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีการผลิตน้ำมันจากเมล็ดกัญชง (Hemp Seed Oil) ด้ายกัญชง ไยกัญชง เป็นต้น โดยผู้ประกอบการกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยา อาหารเสริม อาหาร เครื่องดื่ม ซึ่งมีความพร้อมในด้านเทคโนโลยีการสกัด และส่วนอุตสาหกรรมปลายน้ำ ได้แก่ สินค้าอุปโภคบริโภค เป็นกลุ่มที่นำสารสกัดหรือผลิตภัณฑ์กัญชงขึ้นกลางมาเป็นวัตถุดิบหรือส่วนผสมในผลิตภัณฑ์ของตน เพื่อเพิ่มไลน์ผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยอุตสาหกรรมขึ้นปลายน้ำจะมีศักยภาพและมีการนำกัญชงไปใช้มากที่สุดสามารถจัดแบ่งเป็น 5 กลุ่มอุตสาหกรรมใหญ่ ได้แก่ 1) เครื่องดื่ม ประกอบด้วย เครื่องดื่ม น้ำอัดลม เครื่องดื่มให้พลังงาน เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ชา กาแฟและสมุนไพรพร้อมรับประทาน 2) อาหาร ประกอบด้วยเครื่องปรุงอาหาร เบเกอรี่ อาหารเส้นและบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ซีเรียลและธัญพืช ขนมขบเคี้ยว 3) ยาและอาหารเสริม รวมถึงผลิตภัณฑ์เสริมสุขภาพทางกีฬา วิตามิน ผลิตภัณฑ์จัดการน้ำหนัก และผลิตภัณฑ์สมุนไพรดั้งเดิม 4) เครื่องแต่งกายและรองเท้า และ 5) ผลิตภัณฑ์ดูแลส่วนบุคคล ประกอบด้วย สบู่ แชมพู ยาสีฟัน น้ำหอม น้ำยาระงับกลิ่นกาย ผลิตภัณฑ์ดูแลช่องปาก ผลิตภัณฑ์บำรุงผิว และเครื่องสำอาง อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่ม และเครื่องสำอางยังเผชิญข้อจำกัดด้านวัตถุดิบ การนำกัญชงไปใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่องจำเป็นต้องอาศัยกฎหมายในการรับรองเพื่อประกอบธุรกิจ

โดยในปัจจุบันการนำกัญชงมาใช้ในอุตสาหกรรมดังกล่าวยังมีเงื่อนไขเฉพาะ เช่น อาหารและเครื่องดื่ม ให้ใช้ส่วนผสมจากกัญชงได้เพียงเมล็ดกัญชง น้ำมันจากเมล็ดกัญชง และโปรตีนจากเมล็ดกัญชง ส่วนเครื่องสำอาง ให้ใช้ส่วนผสมที่ได้จากน้ำมันและสารสกัดจากเมล็ดกัญชง โดยวัตถุดิบกัญชงจะต้องมาจากผู้ประกอบการในประเทศเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำเข้า ส่งผลให้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมขึ้นปลายยังคงต้องรอวัตถุดิบจากผู้ประกอบการโรงสกัด ซึ่งการผลิตออกมาเป็นเกรดมาตรฐานตามมาตรฐานอาหารและยา จำเป็นต้องใช้เวลาในการพัฒนาสายพันธุ์และผลิตพันธุ์น้ำสารสกัด โดยคาดว่าจะสามารถจำหน่ายเชิงอุตสาหกรรมพาณิชย์ได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2565 เป็นต้นไป ทั้งนี้ ปัจจุบันมีผู้ประกอบการสนใจเข้ามาประกอบธุรกิจกัญชงเป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้ประกอบการต้องคำนึงหลายประเด็น ได้แก่ 1) เงื่อนไข/มาตรฐานการผลิตที่เข้มงวด เช่น ปริมาณสาร THC ที่ไม่เกินร้อยละ 0.001 ในอาหารหรือเครื่องดื่ม การติดฉลากสินค้า การโฆษณา และการตรวจสอบแหล่งที่มาของวัตถุดิบ 2) สิทธิบัตร/สิทธิบัตรกัญชง โดยเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมกลางน้ำที่ต้องใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ได้มาตรฐานสูง 3) ความคุ้มค่าในการลงทุน ซึ่งบริษัทกัญชงหลายแห่งในต่างประเทศแม้จะมีอัตราการเติบโตของรายได้ที่สูงแต่ก็มีค่าใช้จ่ายที่สูงโดยเฉพาะต้นทุนจาก โรงงานเครื่องจักรสกัด ค่าใช้จ่ายด้านวิจัยและพัฒนา รวมถึงสายพันธุ์กัญชงที่เหมาะสมต่อกระบวนการผลิต 4) ความสามารถในการแข่งขัน ผู้ผลิตเข้ามาในตลาดมากขึ้น รวมถึงคู่แข่งจากต่างประเทศ และ 5) การสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้บริโภค ทั้งด้านการรักษาความปลอดภัย หรือผลข้างเคียงที่อาจจะเกิดขึ้นจากการใช้ผลิตภัณฑ์กัญชง ข้อจำกัดของตลาดส่งออก แม้ว่าสหประชาชาติเริ่มผ่อนคลายในการนำสาร CBD มาใช้ แต่การใช้งานยังต้องอยู่ในการควบคุมของแพทย์ ทำให้หลายประเทศยังคงจัดให้กัญชงเป็นสารเสพติด ซึ่งเป็นข้อจำกัดในด้านการส่งออกผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมกัญชาหรือกัญชง

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีกัญชาเป็นส่วนประกอบมีความจำเป็นที่จะต้องทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมธุรกิจแบบมหภาค (PESTEL Analysis) เพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์ที่เป็นองค์ประกอบที่จะทำให้สินค้าที่จะออกสู่ตลาดว่ามีแนวโน้มที่จะล้มเหลวหรือประสบความสำเร็จ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกทางธุรกิจแบบมหภาคทำให้ผู้ประกอบการสามารถวางแผนการผลิต การตลาด และจัดจำหน่ายได้อย่างรัดกุมจากการวิเคราะห์ปัจจัยทั้งหมด นอกเหนือไปจากนี้ปัจจัยที่ต้องพิจารณาอย่างละเอียดอ่อนสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีกัญชา นั่นก็คือ ปัจจัยทางด้านกฎหมาย เนื่องจากในอดีตทุกส่วนของกัญชาถูกจัดประเภทให้เป็นยาเสพติดประเภทที่ 5 ในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษมีโทษทั้งจำและปรับ ในกรณี นำเข้า ส่งออก ผลิต และจัดจำหน่าย แจกจ่าย โดยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงด้านกฎหมายที่ทำให้กัญชากลายเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย ยกเว้นสารสกัดกัญชาที่มีสาร THC มากกว่าร้อยละ .2 ยังถือว่าเป็นสิ่งผิดกฎหมาย อีกทั้งประเด็นด้านสังคมที่ยังต้องสร้างการรับรู้เพื่อรื้อถอนความเป็นยาเสพติดออกจากกัญชาสำหรับผู้บริโภคอีกด้วย

เนื้อเรื่อง

การประกอบธุรกิจกัญชาในประเทศไทย เริ่มเป็นที่ต้องการของนักธุรกิจ นักลงทุน และเกษตรกรจำนวนมาก เนื่องจากธุรกิจกัญชามีห่วงโซ่อุปทานของธุรกิจที่สามารถนำไปทำผลิตภัณฑ์ได้หลายอย่าง ดังนี้

1. ตลาดในทางการแพทย์ ต้องอาศัยการกำหนดขอบเขตทางกฎหมายของแต่ละประเทศเพื่อเปิดช่องให้สามารถที่จะนำเอาพืชตระกูลกัญชามาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในทางการแพทย์ได้ การใช้ประโยชน์ภายในประเทศต้องเป็นการรักษาโรคหรือการใด ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับทางการแพทย์อันเป็นไปตามขอบเขตกฎหมายที่กำหนดไว้ ไม่ว่าจะเป็นการใช้ในรูปแบบดั้งเดิมที่เป็นผลผลิตทางเกษตรหรือเป็นสารสกัดที่ผ่านการแปรรูปมาแล้วหรือใช้ในรูปแบบที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของพืชตระกูลกัญชา โดย Decorte, Lenton & Wilkins (2020) ได้อธิบายการใช้โดยการนำเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นการสูบดม หยดใต้ลิ้น สอดทวาร เหน็บทวาร ทา ฉีด ทั้งนี้ในส่วนของการนำเข้าหรือส่งออกต้องเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ในทางการแพทย์และทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น และต้องมีขอบเขตกฎหมายที่รองรับตลาดในทางการแพทย์เอาไว้ในแต่ละประเทศจึงจะสามารถทำการค้าระหว่างประเทศได้ จึงสรุปได้ว่ารูปแบบตลาดดังกล่าวสามารถทำการค้ากันได้ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ (Hicks, 2015)

2. ตลาดในทางสันตนาการ เป็นตลาดที่มีการใช้ประโยชน์พืชตระกูลกัญชาอันมุ่งประสงค์ไปในการออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทมากกว่าใช้ประโยชน์ในการรักษาโรคเหมือนตลาดในทางการแพทย์ โดยกลุ่มเป้าหมายในการค้าได้ถูกเปลี่ยนแปลงขอบเขต เพื่อการผ่อนคลายและเพื่อความบันเทิงทำให้เกิดความสุข ความเบิกบานใจ ซึ่งผู้ใช้สามารถเสพ ปูกร หรือหาซื้อได้โดยทั่วไปตามปริมาณที่กฎหมายของประเทศนั้นจะกำหนดหลักเกณฑ์เอาไว้ ขณะที่เดียวกันประเทศที่กำหนด ขอบเขตกฎหมายในทางสันตนาการดังกล่าวก็สามารถจำหน่ายให้แก่บุคคลทั่วไป แม้ไม่ได้เจ็บป่วย การค้าของกลุ่มตลาดในทางสันตนาการทำได้ในหลายรูปแบบด้วยกันไม่ว่าจะเป็นการเสพโดยตรง หรือแม้แต่การผสมในอาหารหรือเครื่องดื่ม (ระพีพงศ์ สุพรรณไชยมาตย์ และโชษิตา ภาวสุทธิไพศิฐ, 2561) ในแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับข้อกำหนดในกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ของประเทศนั้น ๆ ด้วย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของอายุใบอนุญาตซื้อหรือจำหน่าย การสร้างมาตรฐานให้แก่ผลิตภัณฑ์หรือตัวสินค้า การตั้งมาตรการในทางภาษี เป็นต้น ทั้งนี้การนำเข้าหรือส่งออกในตลาดรูปแบบนี้ยังคงเป็นสิ่งที่ขัดต่ออนุสัญญาเดี่ยวยาเสพติดให้โทษปี ค.ศ. 1961 และ ค.ศ. 1971 อยู่จึงเท่ากับว่ารูปแบบสันตนาการสามารถทำการค้าได้เฉพาะภายในประเทศที่เป็นไปตามข้อยกเว้นของอนุสัญญาเดี่ยวยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 แต่การค้าระหว่างประเทศยังคงขัดต่ออนุสัญญาฯ นี้อยู่เช่นเดิม

3. ตลาดในการเสรี ตลาดรูปแบบนี้นั้นมีลักษณะที่กว้างที่สุดหากเปรียบเทียบกับสองรูปแบบที่ได้กล่าวมาแล้วเนื่องจาก ไม่เพียงแต่สามารถทำการค้าหรือใช้ประโยชน์ใด ๆ กับพืชตระกูลกัญชาที่เป็นวัตถุประสงค์นอกเหนือจากทางการแพทย์ได้ แต่ยังรวมไปถึงการเปิดช่องให้สามารถที่จะทำการจำหน่ายต่อกันได้ในเชิงพาณิชย์

โดยไม่จำเป็นต้องเป็นจากการจำหน่ายจากภาครัฐเท่านั้นโดย Caulkins, Kilmer & Kleiman (2016) ได้ศึกษาถึงความแตกต่างจากรูปแบบของพืชตระกูลกัญชาในทางสันตนาการที่ขอบเขตของกฎหมายกำหนดไว้เพียงแค่การใช้พืชตระกูลกัญชาเพื่อความบันเทิงแต่ไม่สามารถที่จะจำหน่ายได้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้รูปแบบนี้นั้นมีลักษณะที่คล้ายกันกับรูปแบบสันตนาการตรงที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการลดการค้าพืชตระกูลกัญชาที่ผิดกฎหมาย โดยการกำหนดขอบเขตกฎหมายให้สามารถทำการค้าได้อย่างเสรีโดยมีกฎหมายควบคุม ส่งผลให้การดำเนินธุรกิจที่ผิดกฎหมายไม่สามารถแข่งขันกับพืชตระกูลกัญชาที่ถูกกฎหมายได้ ทั้งนี้ตลาดในรูปแบบเสรีนี้สามารถทำการค้าได้เพียงแค่ภายในประเทศเท่านั้นแต่การนำเข้าหรือส่งออกในรูปแบบนี้ยังไม่สามารถทำได้เช่นเดียวกับตลาดในทางสันตนาการเพิ่มขึ้น ทำให้สุดท้ายแล้วจำเป็นต้องเร่งให้ความสำคัญกับการลงทุนด้านผลิตภาพแรงงานตั้งแต่ตอนนี้ หากสามารถดำเนินการได้ เพื่อที่จะรักษาความสามารถในการแข่งขันและอยู่รอดได้ในระยะกลางถึงยาว (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2560)

โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางธุรกิจแบบมหภาค โดย PESTEL Analysis ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่คำนึงถึงปัจจัยภายนอกทั้งหมด 6 ปัจจัย ได้แก่ การเมือง (Politics) เศรษฐศาสตร์ (Economics) สังคม (Social) เทคโนโลยี (Technological) สิ่งแวดล้อม (Environmental) กฎหมาย (Legal) มีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยทางการเมือง

นโยบายกัญชาเสรีในฐานะพืชทางการแพทย์ เป็นนโยบายการหาเสียงของพรรคภูมิใจไทย โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการผลักดันให้กัญชาเป็นพืชทางการแพทย์ ที่ต้องการให้รัฐบาลส่งเสริมให้เกิดการปลูกกัญชาได้อย่างเสรี โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อจำหน่ายเป็นวัตถุดิบสำหรับผลิตยารักษาโรค หรือเพื่อการรักษาทางการแพทย์ อันจะก่อให้เกิดรายได้แก่เกษตรกรเพิ่มขึ้นมหาศาล ก่อให้เกิดกระแสสนับสนุนและความตื่นตัวในการศึกษากัญชาจากประชาชนจำนวนมาก ซึ่งกัญชาเป็นพืชสมุนไพรที่มีประโยชน์ทางการแพทย์ที่มีหลักฐานทางวิชาการสนับสนุนทั้งแพทย์แผนไทยและแผนปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตามก็มีผลกระทบหลายด้าน การเปิดเสรีกัญชา ซึ่งมีพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลได้เสนอให้กัญชาเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ แต่ก็มีเสียงคัดค้านว่าการเปิดเสรีกัญชา สร้างผลกระทบในด้านสังคม เพราะสังคมไทยขาดภูมิคุ้มกันในการคิด หากเปิดเสรีกัญชาจะยิ่งทำให้ปัญหาเยาวชนไทย จากที่มีการเสพยาเสพติดกันอย่างแพร่หลายยิ่งมากขึ้นไปอีก และกัญชาเป็นพืชที่มีสารออกฤทธิ์ที่มีผลต่อร่างกายและสมอง ถ้าเสพเข้าไปจะทำให้ผู้เสพมีอาการคล้ายกับติดยาเสพติดประเภทอื่น ๆ สำหรับประเทศไทยจัดให้กัญชาเป็นยาเสพติดประเภทที่ 5 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ห้ามบุคคลทั่วไปที่ไม่ได้รับอนุญาตผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง ถือว่าเป็นความผิด แต่อีกนัยหนึ่งก็สร้างความสูญเสียโอกาสทางการพัฒนาด้านการแพทย์ ยารักษาโรค ทำให้ไทยยังขาดดุลการค้า และพึ่งพาการนำเข้ายาจากต่างประเทศ แต่ในชนบทบางพื้นที่ที่หมอชาวบ้านยังคงมีการใช้กัญชาในการรักษาค้นใช้ตาม

ภูมิปัญญาดั้งเดิม จึงควรทำการศึกษาเปรียบเทียบการเปิดเสรีกัญชาของประเทศไทยเปรียบเทียบกับญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นการศึกษาข้อมูลของแต่ละภูมิภาคแล้วนำผลดีมาใช้กับประเทศ

ประเทศไทยควรแก้ไขหลักเกณฑ์พืชตระกูลกัญชาทั้งในส่วนกฎหมายยาเสพติดและกฎหมายอื่น ๆ ที่ยังคงมีหลักเกณฑ์ที่ขัดกันในเรื่องของคำนิยามกัญชาและกัญชง อีกทั้งเป็นการผูกขาดใบอนุญาตประกอบกิจการพืชตระกูลกัญชาไว้เพียงหน่วยงานของรัฐ รวมไปถึงหลักเกณฑ์ที่ยังไม่มีไว้รองรับการค้าไม่ว่าจะเป็นระบบติดตามพืชตระกูลกัญชา มาตรฐานพืชตระกูลกัญชา เครื่องหมายกำกับฉลากผลิตภัณฑ์ พักตและภาษีศุลกากร รวมไปถึงเครื่องหมายการค้าสำหรับผู้ประกอบการเกี่ยวกับพืชตระกูลกัญชา (กิตติพงศ์ เกิดผล และนาถนรินทร์ จันทร์งาม, 2563) ทำให้เกิดแนวนโยบายและการบริหารจัดการของรัฐบาลได้เปิดโอกาสให้เกษตรกร ภาคประชาชน วิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ ภาคเอกชน หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษาสามารถขออนุญาตปลูกกัญชง เพื่อการแพทย์เชิงพาณิชย์ โดยนำส่วนประกอบต่าง ๆ ของกัญชงมาสกัดแปรรูปเป็นยาผลิตภัณฑ์สุขภาพ อาหาร เครื่องดื่ม เครื่องสำอาง หรือผลิตภัณฑ์สมุนไพรเป็นกรณีที่น่าศึกษา ซึ่งการนำนโยบายกัญชามาใช้บริการด้านสาธารณสุขอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับความต้องการของภาคประชาชน และเป็นการส่งเสริมสนับสนุนภาคเกษตรอุตสาหกรรม มีแนวโน้มในนโยบายทางด้านกัญชาว่าการเลือกตั้งครั้งต่อไปจะมีการหยิบยกนโยบายทางด้านกัญชามาอีกว่ายังมีอุปสรรคในการปฏิบัติ การขออนุญาตปลูกและครอบครองที่มีกระบวนการยุ่งยากและต้องอิงกับหน่วยงานที่เข้าเกณฑ์ในการร่วมมือปลูกและสกัดเพื่อนำมาใช้ในการรักษา เช่น โรงพยาบาล คณะแพทย์และคณะเภสัชกรรม สถาบันการศึกษาต่าง ๆ เป็นข้อจำกัดในการที่จะให้ประชาชนโดยทั่วไปเข้าร่วมนโยบายดังกล่าวนี้ และยังพบอีกว่าแนวโน้มในการเลือกตั้งครั้งต่อไป การแข่งขันและชูนโยบายเกี่ยวกับกัญชาจะเข้มข้นมากขึ้นและมีหลายพรรคการเมืองจะหยิบยกประเด็นนี้ในการหาเสียงครั้งต่อไป พรรคการเมืองที่จะวางยุทธศาสตร์ของพรรคที่จะหาเสียงในนโยบายกัญชาเสรี จะต้องพิจารณาจากบริบทการใช้บริการด้านสาธารณสุขเป็นหลัก ส่วนทางด้านภาคเกษตรอุตสาหกรรมอาจใช้เวลาในการปลดล็อกและประกาศอนุญาต (เอกชัย ศรีสุขขะกุล, 2564) โดยทั้งในอดีตและปัจจุบันประเด็นปัจจัยทางด้านการเมืองเป็นส่วนสำคัญอย่างมาก ทั้งในส่วนที่ช่วยส่งเสริมนโยบายกัญชาเคยเป็นยาเสพติด และในส่วนที่เข้ามามีอิทธิพลสร้างความหมายให้กับกัญชา จากกัญชาเป็นยาเสพติดกลายมาเป็นกัญชาทางการแพทย์ ประกอบกับฝ่ายการเมืองได้นำนโยบายกัญชาเสรี มาเป็นนโยบายในการหาเสียงในการเลือกตั้ง จึงทำให้มีผู้สนับสนุนนโยบายดังกล่าว จนทำให้ฝ่ายการเมืองที่นำเสนอโยบายสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้สำเร็จและผลักดันนโยบายกัญชาเสรีทางการแพทย์ จึงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ช่วยประชาชนสามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์อาหารซึ่งมีส่วนผสมของกัญชาได้ และเป็นการช่วยเปิดโอกาสในเชิงเศรษฐกิจ รายได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนที่เข้ามาประกอบธุรกิจอย่างเท่าเทียมกัน

2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจไทยปี พ.ศ. 2565 คาดว่าจะขยายตัวได้อย่างต่อเนื่องที่ร้อยละ 3.5 ต่อปี โดยได้รับปัจจัยสนับสนุนจากการฟื้นตัวของอุปสงค์ภายในประเทศและภาคการท่องเที่ยวที่ฟื้นตัวได้ตัวอย่างต่อเนื่อง หลังจากมีการผ่อนปรนมาตรการเดินทางระหว่างประเทศและยกเลิกระบบสำหรับนักเดินทางชาวไทยและชาวต่างประเทศเพื่อกรอกข้อมูลการเดินทางและข้อมูลด้านสุขภาพ (Thailand Pass) สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2565 เป็นต้นไป ส่งผลให้รายได้ครัวเรือนและภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวปรับตัวดีขึ้น รวมทั้งคาดว่าจะรายได้เกษตรกรจะขยายตัวได้ดีตามราคาสินค้าเกษตรที่สูงขึ้น ส่งผลให้การใช้จ่ายขยายตัวต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นแรงสนับสนุนสำคัญต่อการฟื้นตัวของการบริโภค และคาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย เพิ่มขึ้นมากจากปี พ.ศ. 2564 ขณะที่มูลค่าการส่งออกสินค้าคาดว่าจะขยายตัว แม้ว่าจะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครนที่ส่งผลให้ราคาพลังงานและสินค้าโภคภัณฑ์ปรับเพิ่มขึ้น ส่งผลให้การดำเนินนโยบายการเงินของกลุ่มประเทศเศรษฐกิจหลักเข้มงวดมากขึ้น อีกทั้งปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบในห่วงโซ่อุปทานที่ยืดเยื้อ ขณะที่บทบาทนโยบายการคลังจะยังมีส่วนช่วยบรรเทาผลกระทบจากสถานการณ์ราคาพลังงานที่ยังอยู่ในระดับสูงสนับสนุนการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยในทุกภาคส่วนให้เป็นไปอย่างทั่วถึง อีกทั้งยังช่วยรับมือกับความผันผวนของเศรษฐกิจโลก ผ่านการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปี และการใช้จ่ายเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) รวมทั้งการลงทุนของรัฐวิสาหกิจที่คาดว่าจะมีการเบิกจ่ายได้อย่างต่อเนื่อง แต่เศรษฐกิจไทยยังเผชิญปัจจัยเสี่ยง อาทิ 1) ความยืดเยื้อของสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครนที่ส่งผลกระทบต่อราคาพลังงานและสินค้าโภคภัณฑ์ ซึ่งส่งผ่านไปยังต้นทุนของภาคครัวเรือนและภาคธุรกิจ 2) ความผันผวนของตลาดการเงินโลกจากการดำเนินนโยบายการเงินที่เข้มงวดขึ้นของธนาคารกลางหลายประเทศ โดยเฉพาะธนาคารกลางสหรัฐอเมริกา ที่มีแนวโน้มเร่งปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบายหลังอัตราเงินเฟ้อเร่งสูงขึ้นต่อเนื่องและภาวะตลาดแรงงานที่ตึงตัว 3) ความไม่แน่นอนของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ทั้งสายพันธุ์ที่ระบาดในปัจจุบันและที่อาจเกิดขึ้นใหม่ในอนาคต และ 4) เศรษฐกิจคู่ค้าชะลอตัว โดยเฉพาะเศรษฐกิจประเทศหลักและประเทศจีน ประกอบกับหากสถานการณ์การแพร่ระบาด COVID-19 ในประเทศจีนยืดเยื้อกว่าที่คาดไว้ก็จะส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานการผลิต (Supply Disruption) และส่งผลเชื่อมโยงไปยังภาคการผลิตและการค้าทั่วโลก (สำนักนโยบายเศรษฐกิจมหภาค, 2565)

การวิเคราะห์แนวโน้มเศรษฐกิจไทยจากขยายตัวจากที่ผ่านมา โดยมีเหตุการณ์เข้ามาแทรกซ้อนการระบาดของ COVID-19 ทั้งเรื่องสงครามรัสเซีย-ยูเครน และล่าสุดความขัดแย้งของจีนและไต้หวัน ส่งผลกระทบต่อราคาพลังงานและราคาอาหารรวมถึงวัตถุดิบต่าง ๆ ทำให้หลายฝ่ายเป็นห่วงว่าจะเกิดภาวะเศรษฐกิจโลกถดถอย

โดยเฉพาะในประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ จนทำให้ต้องเริ่มทำนโยบายการเงินที่เข้มข้นขึ้น เพื่อควบคุมเงินเฟ้อที่สูงต่อเนื่อง ปัจจัยเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบกับประเทศไทยโดยเฉพาะการส่งออก ในฐานะที่เป็นประเทศคู่ค้า

ปัจจัยทางเศรษฐกิจการคลังที่รัฐบาลหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรคำนึงถึง (ฐากร จุลินทร และคณะ, 2565) มีดังนี้

1) โครงสร้างเศรษฐกิจไทยหลังยุคโรค COVID-19 ซึ่งลักษณะของเศรษฐกิจไทยในปัจจุบัน มีลักษณะสำคัญ ได้แก่ ภาครัฐดำเนินนโยบายขาดดุลงบประมาณอย่างต่อเนื่อง โดยมีจำนวนผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ต้องจ่ายในปี 2562 เพียง 4 ล้านคน จากจำนวนผู้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา 11 ล้านคน และกำลังแรงงาน 39 ล้านคน โดยอัตราดอกเบี้ยนโยบายที่อยู่ในระดับต่ำที่ร้อยละ .5 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 ทุนสำรองระหว่างประเทศอยู่ในระดับที่มั่นคง เงินบาทมีเสถียรภาพ เงินลงทุนทางตรงจากต่างชาติลดลง ดัชนีค่าจ้างแรงงานปรับลดลง อัตราเงินเฟ้อเพิ่มสูงขึ้น แรงงานไทยเข้าสู่สังคมที่สูงวัย การพึ่งพาการส่งออกในภาคเศรษฐกิจเดิม อาทิ ยานยนต์ ภาคพลังงาน อิเล็กทรอนิกส์ การท่องเที่ยว อุตสาหกรรมอาหาร จากแนวโน้ม “การเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม” กระบีสินค้าส่งออกไทย ภาคการท่องเที่ยวที่เน้นเชิงปริมาณ ในปี ค.ศ. 2018 ไทยอยู่อันดับ 130 จาก 140 ประเทศในภาคการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อมจาก “World Economic Forum”

2) ภาวะเงินเฟ้อสูงทั่วโลก อัตราเงินเฟ้อในระดับสูงของไทยมาจากปัจจัยกดดันด้านอุปทาน (ต้นทุนการผลิตและศักยภาพในการผลิต) อาทิ ราคาน้ำมันดิบ ก๊าซธรรมชาติ และสินค้าโภคภัณฑ์ที่เพิ่มขึ้นสูง และปัญหาการขาดแคลนแรงงานต่างด้าวในภาคการผลิต ผลของอัตราเงินเฟ้อจะทำให้กำลังซื้อของประชาชนลดลง และอาจทำให้กิจกรรมภายนอกที่พักอาศัยและสันตนาการลดลง การบริโภคของประชาชนลดลง เศรษฐกิจจะชะลอตัว

3) อัตราดอกเบี้ยขาขึ้นในประเทศพัฒนาแล้ว ธนาคารกลางของสหรัฐอเมริกาได้ปรับเพิ่มอัตราดอกเบี้ยนโยบายเป็นครั้งแรกในรอบหลายปี เมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมา และจะปรับเพิ่มอัตราดอกเบี้ย ดังกล่าวอีกหลายครั้งในปี พ.ศ. 2565 เพื่อสกัดปัญหาอัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มสูงขึ้นมาก จากระดับความต้องการบริโภคที่เพิ่มสูงขึ้นตามการฟื้นตัวของเศรษฐกิจและตลาดแรงงาน รวมทั้งราคาน้ำมันดิบที่เพิ่มสูงขึ้นและปัญหาในภาคการผลิต แนวโน้มอัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มสูงขึ้นในสหรัฐอเมริกาดังกล่าว อาจส่งผลให้เกิดเงินทุนไหลออกจากประเทศไทย เงินบาทอ่อนค่าเมื่อเทียบกับเงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกา และอัตราดอกเบี้ยในเมืองไทยปรับเพิ่มสูงขึ้นได้

4) ปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ การเกิดสงครามระหว่างรัสเซียและยูเครนตั้งแต่วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2565 ได้ส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจและธุรกิจไปทั่วโลก การส่งออกสินค้าสำคัญจากประเทศทั้งสองเกิดภาวะหยุดชะงัก อาทิ น้ำมันดิบ ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม เครื่องจักร โลหะ เคมีภัณฑ์ ปุ๋ย ทองแดง และธัญพืช ทำให้ราคาสินค้ากลุ่มดังกล่าวเพิ่มสูงขึ้นทั่วโลก เกิดแรงกดดันด้านอุปทานต่ออัตราเงินเฟ้อในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวจากทั้งสองประเทศและประเทศอื่นใน

ยุโรป อาจเดินทางมายังประเทศไทยน้อยลง ทั้งนี้ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และประเทศพันธมิตรได้ดำเนินมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจต่อ ทำให้เกิดการใช้มาตรการตอบโต้ระหว่างกัน การดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศจึงประสบปัญหาขึ้นตอนที่ยุ่งยาก และมีต้นทุนเพิ่มสูงขึ้นโดยไม่จำเป็น

5) การดำเนินนโยบายการคลังหลังยุคโรค COVID-19 รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการรัดเข็มขัดทางการคลัง เพิ่มการจัดเก็บรายได้ โดยเน้นกลุ่มผู้มีฐานะดีเป็นหลัก ควบคุมรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้มีรายได้น้อย แรงงาน และ SMEs เพิ่มสัดส่วนงบประมาณเพื่อชำระคืนตอนเงินกู้ของหนี้สาธารณะ เพื่อให้สัดส่วนหนี้สาธารณะต่อ GDP ปรับลดลง รักษาพื้นที่การคลัง (Fiscal Space) เพื่อรับมือกับวิกฤตเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้นครั้งต่อไป

6) การพัฒนาเงินบาทดิจิทัลในประเทศไทย ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ริเริ่มใช้เงินบาทดิจิทัลสำหรับการทำธุรกรรมระหว่างสถาบันการเงินมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 และในไตรมาสที่ 2 ปี พ.ศ. 2565 จะเริ่มทดลองใช้ในรูปแบบโครงการนำร่องสำหรับการทำธุรกรรมรายย่อยของภาคธุรกิจและประชาชน โดยเงินบาทดิจิทัลจะทำให้ต้นทุนในการทำธุรกรรมและบริหารเงินตราลดลง เพิ่มความโปร่งใสในการใช้จ่ายเงิน ลดปัญหาการฟอกเงินของกลุ่มอาชญากรรม และทำให้ภาครัฐมีฐานข้อมูลขนาดใหญ่ เพื่อดำเนินมาตรการทางการคลังและภาษีอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

7) สถานะทางการเงินของวิสาหกิจขนาดใหญ่ พบว่ายังคงสามารถดำเนินงานกิจการให้มีกำไรต่อไปได้ แม้จะมีการระบาดของโรค COVID-19 ดังนั้นวิสาหกิจขนาดใหญ่ดังกล่าว จึงสามารถเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจ การจ้างงาน และการพัฒนาประเทศได้ เนื่องจากมีทรัพยากรทางการเงินจำนวนมาก

8) ค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2562 มีค่าเท่ากับร้อยละ 1.14 ต่อ GDP อยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่ค้าสำคัญในภูมิภาคเอเชีย อาทิ จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้

โดยปัจจัยทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่จะต้องนำมาพิจารณา ในแง่ที่จะสร้างคุณประโยชน์ในการประกอบธุรกิจหรือการสร้างรายได้สูงสุดให้แก่ประชาชน ประกอบกับการพิจารณาองค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจ ยกตัวอย่างเช่น สภาวะเงินเฟ้อที่สูงขึ้นทั่วโลก อัตราดอกเบี้ยขาขึ้นในประเทศที่พัฒนาแล้ว สถานการณ์การเงิน ของวิสาหกิจขนาดใหญ่ ค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาของประเทศไทยเป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินธุรกิจในอนาคตมีความเป็นไปได้อย่างราบรื่น

3. ปัจจัยทางสังคม

มายาคติของสังคมไทยต่อปัญญา (सानิตย์ แสงขาม, 2563) ถูกสร้างจากสองทาง คือ ศาสตร์ความรู้ตะวันตกที่ผ่านการเรียนการสอนในโรงเรียนแพทย์ทำให้ตำรับยา บทบาทของหมอพื้นบ้านหายไปจากสังคมไทย และอีกทางคือกฎหมายของรัฐมีการสร้างวาทกรรมปัญญาในมิติของการสื่อถึงแนวคิดที่ถูกติดอยู่กับคุณค่าทางสังคม เป็นความดี ความชั่ว ความโหดเหี้ยม ต้นเหตุของการก่ออาชญากรรมจนเกิดเป็น “มายาคติ” ในประเด็น

การใช้ประโยชน์จากกัญชา และการให้ความหมายของพืชกัญชาในสังคมไทย องค์ความรู้แบบตะวันตกที่มีผลต่อการจัดระบบการจัดการศึกษา ได้สร้างมายาคติการใช้ประโยชน์จากกัญชาที่ต้องเรียกร้องงานวิจัยทดลองแบบวิทยาศาสตร์ ตำรับยาดั้งเดิมและองค์ความรู้แบบแพทย์พื้นบ้านถูกกลบด้วยชุดมายาคติแบบแผนการศึกษาตามตะวันตก คนไทยมีสิทธิ์เข้าถึงพืชกัญชานี้ได้ และเมื่อต้องต้องแฟ้งกับกฎหมายจึงต่อสู้ เรียกร้อง และการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ในมิติด้านกัญชา กระบวนการสำคัญอยู่ที่การตัดสินใจและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเพื่อกำหนดนโยบาย ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่เรื่องกัญชา สร้างและจรรโลงประชาธิปไตย สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้ช่วยเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองที่สร้างการเปลี่ยนแปลงอำนาจรัฐได้ซึ่งเป็นในทิศทางเดียวกับอัศวินชัย เอี่ยมวรันทน์ (2563) ในงานศึกษาว่าทกรรมกัญชาในสังคมไทย ว่าทกรรมยาเสพติด หรือว่าทกรรมกัญชาทางการแพทย์ เป็นการแสดงให้เห็นถึงปัจจัยด้านสังคมที่มีส่วนในการประกอบสร้างความหมายความเป็นยาเสพติดให้กับกัญชา ความเป็นอาชญากรรมของกัญชา มีลักษณะลื่นไหล มีเส้นทางที่ปรับเปลี่ยนไปตามอำนาจทางกฎหมายและการลงโทษ กับกระบวนการผลิตความรู้และความจริงทางวิทยาศาสตร์ โดยมีภาคประชาสังคมที่เป็นตัวเร่งให้เกิดการขับเคลื่อนในการสร้างความรับรู้ใหม่ในสังคม

อนึ่ง ปัจจัยทางด้านสังคม เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่จะต้องนำมาพิจารณาในการผลิตหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารที่ผสมกัญชา เพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงสนามแห่งความสัมพันธ์เชิงอำนาจของการต่อสู้ระหว่างกลุ่มก้อน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจกัญชาโดยผู้ใช้กัญชา ถูกชี้นำด้วยปัจจัยทางสังคม อย่างเช่น สภาพความเป็นมายาคติของยาเสพติดที่เกี่ยวข้องกับกัญชา กระบวนการ ในการสร้างความจริงหรือการผลิตความรู้ในเชิงทางการแพทย์หรือวิทยาศาสตร์ หรือแม้กระทั่ง การสร้างภาพแทนของความมีเมตตา ความรุนแรง ความไม่ดีในเชิงศาสนา อีกทั้งยังมีการผลิตซ้ำความหมายของกัญชาเป็นยาเสพติดผ่าน สื่อ หนังสือพิมพ์ออนไลน์ ข่าวอาชญากรรมในหลากหลายรูปแบบ ซึ่งเป็นไปตามกรอบระบบระเบียบของสังคมไทย

4. ปัจจัยทางเทคโนโลยี

คุณลักษณะของแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ผู้บริโภคเลือกใช้ โดยเลือกจากความง่ายในการใช้งาน แพลตฟอร์มออนไลน์ ความหลากหลายของสินค้าบนแพลตฟอร์มออนไลน์ โปรโมชันส่งเสริมการขาย ความรวดเร็วในการจัดส่ง และความน่าเชื่อถือของแพลตฟอร์มออนไลน์ (มนทกานต์ โกรรัมย์ และพิพัฒน์ นนทนาธรณ์, 2565) ความตั้งใจในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจมีความตั้งใจที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อประชาสัมพันธ์ร้าน เพื่อการประกอบธุรกิจในอนาคต เลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นลำดับแรกเมื่อต้องการติดต่อลูกค้า ขายสินค้าหรือบริการผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ (จิรสิน มีลาภ และคณะ, 2562) ลูกค้าในธุรกิจ SMEs มีความพร้อมในการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทางออนไลน์เนื่องจากมีมุมมองที่เป็นบวกเกี่ยวกับด้านเทคโนโลยี แต่ถ้าลูกค้ามีความกังวลใจเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำธุรกรรมการเงินก็จะทำให้การปรับเปลี่ยนวิธีการสั่งซื้อมาเป็นการซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ได้ยากขึ้น อย่างไรก็ตาม หากผู้ประกอบการมีช่องทางการชำระ

เงินที่ปลอดภัยและน่าเชื่อถือ ก็จะเพิ่มความมั่นใจให้ลูกค้าและง่ายต่อการเปลี่ยนมาสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น (ณัฐกฤษฎี เหล่าเจริญ และสุธาทิพย์ ภูบุผาพันธ์, 2565)

เทคโนโลยีความมั่นคงปลอดภัยและความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (Soft Infrastructure) หรือการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านกฎหมายระเบียบและมาตรฐานต่าง ๆ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งธุรกิจที่ประสบความสำเร็จล้มเหลว มักคำนึงถึงแต่การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการให้บริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้ดีที่สุด แต่ละเลยการมองภาพรวมของธุรกิจ ขาดการปรับตัวให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงทางสังคม สภาวะเศรษฐกิจ เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคและการมองภาพกว้างหรือภาพรวมที่ผิดพลาด ไม่คำนึงถึงระบบนิเวศทางธุรกิจ ทำให้ตั้งเป้าหมายในการพัฒนาธุรกิจผิดพลาด ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (ดลวัฒน์ วงษ์จันทร์ และธัญพัทธ์ ไกรวานิช, 2562)

ปัจจัยทางเทคโนโลยีจึงเป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการประกอบธุรกิจในอุตสาหกรรมกัญชา ซึ่งคุณลักษณะของแต่ละแพลตฟอร์มเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้สามารถขายสินค้าได้มากยิ่งขึ้น ในทางกลับกันการโฆษณาขายกัญชาผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ยังคงเป็นเรื่องที่ยังไม่สามารถอนุญาตทำได้อย่างถูกต้อง ประกอบกับผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับกัญชา ยังคงขาดการตรวจสอบอายุของผู้บริโภคว่าไม่เป็นเยาวชน และลักษณะจำเพาะยกตัวอย่าง เช่น สตรีมีครรภ์และสตรีให้นมบุตร เป็นต้น ถ้าหากขาดการพิจารณาปัจจัยดังกล่าวแล้วก็จะทำให้เกิดอุปสรรคในการจำหน่ายสินค้าเกี่ยวกับกัญชาได้

5. ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากกัญชาหรือกัญชงจะต้องคำนึงถึงการทำการเกษตรแบบยั่งยืนและปลอดภัยทั่วโลก จากการผลิตด้วยมาตรฐานภาคสมัครใจเพื่อให้การรับรองผลิตผลทางการเกษตรทั่วโลก ประกอบไปด้วยผู้ผลิต ผู้ขาย และผู้ซื้อเป็นจำนวนมาก ต่างนำมาตรฐานการรับรองทางการเกษตรของตนเองมาเข้าร่วมและยอมรับร่วมกัน ยกตัวอย่างเช่น มาตรฐาน Integrated Farm Assurance (IFA) เป็นมาตรฐานที่สำคัญของโกลบอลแก็ป Global Good Agricultural Practices (GLOBAL G.A.P.) ได้รับการพัฒนาโดยปศุสัตว์หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั่วทั้งห่วงโซ่อุปทานทั่วโลก โดยใช้วิธีการแบบองค์รวมในการทำฟาร์มอย่างรับผิดชอบ และได้รับการตรวจสอบเป็นประจำทุกปี โดยหน่วยงานอิสระที่ได้รับการรับรอง IFA ได้ระบุถึงองค์ประกอบของความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม ที่ได้รับการประเมินด้วยผู้ตรวจประเมินทางเทคนิค ซึ่งยังทำการประเมินด้านอาหารปลอดภัยด้วยองค์ประกอบเหล่านี้เป็นการรวบรวมแผนพัฒนาปฏิบัติการกำจัดของเสียและมลพิษ ประเมินผลกระทบของกิจกรรมในฟาร์มต่อสิ่งแวดล้อม รับผิดชอบต่อการใช้ทรัพยากรน้ำ และให้ความใส่ใจต่อพื้นที่ที่ผลผลิตต่ำ และการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพไว้ด้วย

มาตรฐานในการผลิตภัณฑทางารแพทยและสนทนาเป็นโครงการประกันฟาร์มชั้นนำของโลก ซึ่งสร้างข้อกำหนดมาตรฐานเปลี่ยนถ่ายความต้องการของผู้บริโภคเป็นแนวปฏิบัติทางารเกษตรที่ดีเรียกว่า GLOBAL G.A.P. ได้รวมแนวปฏิบัติหลายอย่างที่สุดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals (SDGs)) ตั้งแต่วันที่ 26 กันยายน พ.ศ.2565 คณะกรรมการ GLOBAL G.A.P. ตัดสินใจเห็นภาพอย่างเป็นทางารว่าสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติในปัจจุบัน การมีส่วนร่วมในเป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นความพยายามร่วมกัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักการของ GLOBAL G.A.P. และการทำงานเพื่อบูรณาการรับรอง GLOBAL G.A.P. ถือเป็นก้าวสำคัญในการบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วย นอกจากนี้ มาตรฐานต่าง ๆ ที่ได้รับการรับรองในระดับโลกเพื่อช่วยให้ผู้บริโภคได้รับผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพตามมาตรฐานแนวปฏิบัติทางารเกษตรที่ดี (GLOBAL G.A.P., 2022)

6. ปัจจัยทางกฎหมาย

กัญชาเป็นพืชสมุนไพรที่เคยถูกบรรจุอยู่ในตำรับยาหลวงของไทยมาตั้งแต่สมัยอยุธยาเท่าที่มีจารึกอยู่ในประวัติศาสตร์ และต่อมากัญชาก็ได้ถูกจัดให้เป็นยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายในหลายประเทศทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย ด้วยสาเหตุที่กัญชาเป็นพืชที่มีสารออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท และก่อให้เกิดการเสพติดซึ่งเป็นโทษต่อร่างกายหลายประการ นโยบายการปราบปรามยาเสพติดที่ได้เด็ดขาดของไทยเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การใช้ประโยชน์จากกัญชา ทั้งทางด้านการรักษาโรคและการวิจัยทางยาถูกปิดตายอย่างสิ้นเชิง ในขณะที่หลายประเทศทั่วโลกมองเห็นคุณค่าในพืชกัญชาเพื่อประโยชน์ทางารแพทย โดยมีการใช้นโยบายการลดทอนความเป็นอาชญากรรมให้แก่กัญชา และนำมาใช้ทางารแพทยจนประสบความสำเร็จแล้ว ทำให้เห็นปัญหาการกำหนดกฎหมายยาเสพติดที่มีความเข้มงวดเกินไป ทำให้ไม่เหมาะสมกับความจำเป็นในสถานการณ์ปัจจุบัน ประเทศไทยควรทบทวนแก้ไขพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 โดยเฉพาะการลดทอนความเป็นอาชญากรรมให้แก่กัญชาเพื่อประโยชน์ในทางารแพทยต่อไป (อิทธิส เจียรบรรจงกิจ, 2561) ซึ่งพืชตระกูลกัญชาไม่สามารถขจัดทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้เนื่องจากว่าการขจัดทะเบียนโดยใช้ชื่อหรือรูปที่เกี่ยวข้องกับพืชตระกูลกัญชา กับผลิตภัณฑ์พืชตระกูลกัญชาย่อมเป็นการเล็งเห็นถึงคุณสมบัติของสินค้าอันจะทำให้ไม่มีลักษณะบ่งเฉพาะ นอกจากนั้นลักษณะของพืชตระกูลกัญชานั้นไม่สามารถที่จะนำไปขจัดเครื่องหมายการค้าได้ในส่วนของรูปหรือคำที่นำมาเป็นส่วนประกอบหนึ่งของเครื่องหมายการค้า แม้ว่าการประกอบกิจการนั้นจะได้ทำโดยถูกต้องตามกฎหมายก็ตาม เนื่องจากคำหรือรูปภาพของพืชตระกูลกัญชาถือเป็นเครื่องหมายต้องห้ามตามกฎหมาย (กิตติพงศ์ เกิดผล และนาถนรินทร์ จันทร์งาม, 2563)

ถึงอย่างไรก็ตามได้มีการออกกฎกระทรวงสาธารณสุขฉบับ 429 พ.ศ. 2564 (พระราชบัญญัติอาหาร, 2564) ออกตามความในพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 เรื่อง ผลิตภัณฑ์อาหารที่มีสารสกัดแคนนาบิไดออลเป็นส่วนประกอบ โดยที่เป็นการสมควรกำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานผลิตภัณฑ์อาหารที่มีสารสกัดแคนนาบิได

อล เป็นส่วนประกอบเพื่อส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพเป็นพืชเศรษฐกิจโดยมีบัญชีผลิตภัณฑ์อาหารที่มีสารสกัดแคนนาบิไดออลเป็นส่วนประกอบ 4 หมวดดังนี้ 1) ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร (Food Supplements) เฉพาะชนิดเม็ด แคปซูล และ ของเหลวพร้อมบริโภคเท่านั้น ปริมาณสาร CBD สูงสุดที่อนุญาตอยู่ที่ 75 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม 2) เครื่องดื่มแต่งกลิ่นรสอัดก๊าซ เฉพาะผลิตภัณฑ์พร้อมบริโภคเท่านั้น ยกเว้น ผลิตภัณฑ์ในลักษณะเดียวกัน ที่มี ส่วนประกอบของ ชา กาแฟ และกาแฟอินทรีย์ ธรรมชาติและสังเคราะห์ และเครื่องดื่มเกลือแร่ปริมาณสาร CBD สูงสุดที่อนุญาตอยู่ที่ 75 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม 3) เครื่องดื่มแต่งกลิ่นรสไม่อัดก๊าซ เฉพาะผลิตภัณฑ์พร้อมบริโภค เท่านั้น ยกเว้น ผลิตภัณฑ์ในลักษณะเดียวกัน ที่มีส่วนประกอบของ ชา กาแฟ และกาแฟอินทรีย์ ธรรมชาติและสังเคราะห์ และเครื่องดื่มเกลือแร่ปริมาณสาร CBD สูงสุดที่อนุญาตอยู่ที่ 75 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม 4) เครื่องดื่มจาก ธัญพืช (Cereal and Grain Beverages) เฉพาะผลิตภัณฑ์พร้อม บริโภคเท่านั้น ยกเว้น ชา กาแฟ ชาจากพืช และ ผลิตภัณฑ์ในลักษณะเดียวกันปริมาณสาร CBD สูงสุดที่อนุญาตอยู่ที่ 75 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม

ต่อมาได้มีการออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 439 พ.ศ. 2565 เรื่อง ผลิตภัณฑ์อาหารที่มี สารสกัดแคนนาบิไดออลเป็นส่วนประกอบ (ฉบับที่ 2) ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมประกาศเรื่องเดียวกันกับฉบับที่ 1 (ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 429 พ.ศ. 2564) โดยได้เพิ่มข้อกำหนดให้สามารถนำสารสกัด CBD ที่ผสม กับวัตถุอื่นที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพมาเป็นส่วนประกอบของอาหารได้ “การออกประกาศเพื่อเป็นปรับปรุง แก้ไขข้อกำหนดต่าง ๆ ของกระทรวงสาธารณสุขทั้ง 3 ฉบับ เพื่อที่จะทำให้เกิดความชัดเจนสำหรับผู้ประกอบการ ในอุตสาหกรรมกัญชา ในขณะเดียวกันผู้บริโภคจะได้บริโภคผลิตภัณฑ์สินค้าที่มีความปลอดภัย ทำให้ ผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าอาหารที่มีส่วนผสมของกัญชาหรือกัญชงศึกษาข้อกำหนดใหม่และปฏิบัติตามโดย เข้มงวดต่อไป” และได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในหมวดของผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร (Food Supplements) เฉพาะ ชนิดเม็ด แคปซูล และ ของเหลวพร้อมบริโภคเท่านั้น ปริมาณสาร CBD สูงสุดที่อนุญาตอยู่ที่ 55 มิลลิกรัมต่อวัน 2564 (พระราชบัญญัติอาหาร, 2565)

การออกประกาศกฎกระทรวงฉบับ 429 เป็นแนวทางที่สำคัญสำหรับการประกอบอุตสาหกรรม กัญชาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อาหารที่มีสารสกัดแคนนาบิไดออลเป็นส่วนประกอบอันเป็นแนวทางที่กำหนดแนวทาง และเงื่อนไขในการดำเนินการในการประกอบธุรกิจ ทั้งนี้ทำให้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรม มีแนวทางชัดเจนมาก ยิ่งขึ้น ทั้งในส่วนของการกำหนดต้นทุนและราคาขายสินค้าปลายน้ำและสามารถย้อนกลับไปยังฝ่ายผลิตว่าควร ปลูกกัญชาปริมาณเท่าใดเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการและปลอดภัยต่อผู้บริโภคไม่มี สารเคมีและโลหะหนักตกค้าง ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ฉบับที่ 7 ปี พ.ศ. 2562 เพื่อให้สามารถนำกัญชามาใช้ประโยชน์ในเชิงการวิจัยการรักษาโรคทางการแพทย์และสามารถต่อยอดธุรกิจ ในเชิงพาณิชย์ได้อีกด้วย

บทสรุป

รูปแบบและแนวทางในการดำเนินธุรกิจ โดยใช้การพิจารณาตามการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกทางธุรกิจแบบมหภาค โดย PESTEL Analysis ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่คำนึงถึงปัจจัยภายนอกทั้งหมด 6 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านการเมือง พรรคการเมืองที่นำเสนอโยบายกัญชาเสรีทางการแพทย์ได้เป็นพรรคจัดตั้งรัฐบาลทำให้มีการผลักดันให้กัญชาก้าวจากบัญชียาเสพติดประเภทที่ 5 ประกอบกับความพยายามกำหนดความสามารถในการประกอบการทั้งในเชิงพาณิชย์ การศึกษาและวิจัยทางวิทยาศาสตร์ และทางการแพทย์ 2) ปัจจัยด้านเศรษฐศาสตร์ (Economics) แนวโน้มการบริโภคผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมจากกัญชาสูงขึ้นเมื่อประชากรโลกเข้าใจถึงคุณสมบัติของสารที่มีประโยชน์ในพืชกัญชามากกว่าโทษที่ได้รับ ร่วมกับภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ที่ประชาชนตระหนักถึงปัญหาสุขภาพและกระแสชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (Well-Being) 3) ปัจจัยด้านสังคม ยังคงพบอุปสรรคในด้านมายาคติสำหรับการใช้กัญชาที่ยังมีมุมมองเกี่ยวกับยาเสพติดและความปลอดภัยในการใช้กัญชาในผลิตภัณฑ์อาหารยังคงไม่มีแนวทางในปริมาณที่เหมาะสมสำหรับการบริโภคต่อครั้ง 4) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ความปลอดภัยทางข้อมูลส่วนบุคคลและธุรกรรมทางการเงินเป็นประเด็นสำคัญสำหรับการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารผสมกัญชา 5) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม มีมาตรฐานในระดับนานาชาติ เช่น GLOBAL G.A.P, IFA เป็นต้น เป็นเครื่องมือที่เข้ามากำหนดความยั่งยืนและปลอดภัยในด้านสิ่งแวดล้อมในกระบวนการผลิตในอุตสาหกรรมกัญชา และ 6) ปัจจัยด้านกฎหมาย มีกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติที่ยังคลุมเครือ และถูกควบคุมด้วยกฎหมายยาเสพติด ในทางกลับกันในระดับกฎกระทรวงมีกฎหมายที่ระบุถึงปริมาณสารสกัดกัญชาที่อนุญาตให้ใส่ในอาหารได้อย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผสมกัญชา

1. เนื่องจากผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมจากกัญชายังคงเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ในท้องตลาดการสื่อสารและสร้างการรับรู้ว่ากัญชาไม่ใช่ยาเสพติดจะช่วยให้ประชาชนมีความต้องการที่จะใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมจากกัญชามากยิ่งขึ้น
2. การควบคุมปริมาณสารสกัดจากกัญชาในผลิตภัณฑ์อาหารที่ให้ปริมาณ CBD สูงสุดที่อนุญาตอยู่ที่ 55 มิลลิกรัมต่อวัน หรือ ปริมาณสาร CBD สูงสุดที่อนุญาตอยู่ที่ 75 มิลลิกรัมต่อลิตร เป็นปริมาณที่สามารถเพิ่มขึ้นเพื่อสร้างความต้องการซื้อของผู้ประกอบการปลายน้ำและทำให้สารสกัดกัญชาสร้างความแตกต่างในเชิงคุณประโยชน์สูงสุดต่อผู้บริโภค
3. ควรจะมีพัฒนาในด้านเทคโนโลยีในการผลิตสกัดสารสกัดจากกัญชาให้มีราคาให้ผู้บริโภคเข้าถึงได้ง่ายจะทำให้ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประสมของกัญชาเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้หลากหลายกลุ่มมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป

1. ควรจะมีข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ประกอบในอุตสาหกรรมกัญชาต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อเพิ่มความคล่องตัวของข้อมูลจะเป็นส่วนช่วยในการสร้างการสนับสนุนความน่าเชื่อถือของข้อมูลมากยิ่งขึ้น
2. ควรจะมีการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผสมกัญชาเพื่อการสันทนาการ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงศ์ เกิดผล และนาถนิรันดร์ จันทร์งาม. (2563). อุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการค้ากัญชาของประเทศไทย. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 14(36), 54-67.
- กานดา เพชรเลิศ และวรรณวิภา พัวศิริ. (2560). ปัญหาการคุ้มครองสิทธิบัตรพืชที่มีฤทธิ์เสพติด: ศึกษากรณีพืชกระท่อม กัญชา และกัญชง. *วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ*.
- จิรสิน มีลาภ และคณะ. (2562). ความตั้งใจในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการประกอบธุรกิจ. ใน *อมรศักดิ์ สวัสดิ์, เจษฎา มิ่งฉาย และอภิรักษ์ สงรักษ์ (บรรณาธิการ), การประชุมวิชาการระดับชาติ: วิชาการรับใช้สังคม ครั้งที่ 2*, (2-6). นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- ชัยวัฒน์ สาวเจริญสุข. (2564). *กัญชง: พืชเศรษฐกิจใหม่ โอกาสและความท้าทาย*. สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2564 จาก <https://www.krungsri.com/th/research/research-intelligence/hemp-2021>.
- ณัฐกฤษณ์ เหล่าเจริญ และสุธาทิพย์ ภูบุบผาพันธ์. (2565). อิทธิพลของดัชนีความพร้อมด้านเทคโนโลยีต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์สำหรับธุรกิจ SMEs. *วารสารวิศวกรรมศาสตร์และนวัตกรรม*, 15(3), 142-153.
- ฐาณกร จุลินทร และคณะ (2565). *ภาวะเศรษฐกิจมหภาคแนวโน้มทางการคลัง และปัจจัยทางเศรษฐกิจการคลัง เพื่อประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2566*. กรุงเทพฯ: สำนักงานประมาณของรัฐบาล สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ดลวัฒน์ วงษ์จันทร์ และธัญพัทธ์ ไกรวานิช. (2562). ปัจจัยในการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของพลเมืองยุคดิจิทัล. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 8(2), 18-30.
- ธิตริส เจียรบรรจงกิจ. (2561). การลดทอนความเป็นอาชญากรรมของยาเสพติด: กรณีการนำกัญชามาใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์. *วารสารนิติพัฒน์ นิต้า*, 7(2), 51-66.
- พิพัฒน์ นนทนาธรณ์. (2564). เศรษฐกิจกัญชา: ที่มาและที่ไป. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 26(2), 102-112.
- พระราชบัญญัติอาหารเรื่อง ผลิตภัณฑ์อาหารที่มีสารสกัดแคนนาบิไดโอดเป็นส่วนประกอบ พ.ศ. 2564. (2564). *ราชกิจจานุเบกษา*. 138 ตอนพิเศษ 198, 9-11.

พระราชบัญญัติอาหารเรื่อง ผลิตภัณฑ์อาหารที่มีสารสกัดแคนนาบิไดโอดเป็นส่วนประกอบ พ.ศ. 2565. (2565).

ราชกิจจานุเบกษา. 139 ตอนพิเศษ 251, 34.

มนทกานต์ โกรรัมย์ และพิพัฒน์ นนทนาธรณ์. (2565). คุณลักษณะของแพลตฟอร์มออนไลน์และผลิตภัณฑ์กัญชา

กัญชาของผู้บริโภคเลือกซื้อในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารสมาคมนักวิจัย, 27(2), 104-121.

ระพีพงศ์ สุพรรณไชยมาตย์ และโซจิตา ภาวสุทธิไพจิตร. (2561). ประโยชน์และโทษที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้กัญชา

ในทางการแพทย์และการเปิดเสรีการใช้กัญชา.วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข, 12(1), 71-91.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2560). **ไลฟ์สไตล์คนเมืองและกระแสสุขภาพมาแรง ดันแปรรูปเกษตรโต** สืบค้นเมื่อ

14 ตุลาคม 2563 จาก https://www.kasikornbank.com/th/business/sme/KSMEKnowledge/article/KSMEAnalysis/Documents/Urban-Lifestyle_Healthy-Trend_Agricultural-Processing.pdf.

सानิตย์ แสงขาม. (2563). **มายาคติและความหมายเรื่องพืชกัญชาในสังคมไทย**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต.

สำนักงานนโยบายเศรษฐกิจมหภาค. (2565). **ประมาณการเศรษฐกิจไทยปี 2565**. สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2565.

จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/57271>.

อัครพนธ์ เอี้ยวรัตนวดี. (2563). **วาทกรรม “กัญชา” ในสังคมไทย: กัญชายาเสพติด หรือ กัญชาทางการแพทย์**.

วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกชัย ศรีสุขขะกุล. (2564). การเมืองเรื่องกัญชา. วารสารสมาคมนักวิจัย, 26(2), 233-245.

Caulkins, J. P., Kilmer, B. & Kleiman, M. (2016). **Marijuana Legalization: What Everyone Needs to Know**. (2nd ed.). New York: Oxford University Press.

Decorte, T., Lenton, S. & Wilkins, C. (2020). **Legalizing Cannabis Experience, Lessons and Scenarios**. New York: Routledge.

Hicks, J. (2015). **The Medicinal Power of Cannabis**. New York: Sky Horse Publishing.

GLOBAL G.A.P. (2022). **HEMP**. Retrieved October 1, 2022, from <https://www.globalgap.org/th>.